زانکۆی سەڵاحەددین- هەولێر

Salahaddin University-Erbil

پرۆژەی دەرچوونە

شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لای قوتابیانی زانکۆی سەڵاحەددین

پێشکەشە بەبەشی زانستی گشتی وەک بەشێک لەپێداویستییەکانی بەدەستهێنانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس لەزانستەگشتییەکان

ئامادەکراوە لە لایەن:

سارا سالار سابیر

ڕۆشنا بدرالدین عبدلله

بەسەرپەرشتی:

د.هاوژین محمود عزیز

نیسان-٢٠٢٣

پێشکەشکردن:

ئەم توێژینەوەیە پێشکەشە بەبەشی (زانستی گشتی) وتوێژەران و هەموو ئەو قوتابیانەی کە بەدوای زانست و زانیاریدا دەگەڕێن.

سوپاس و پێزانین :

سوپاس بۆ خودای گەورە کە توانا و لێهاتویی پێداین بۆ ئامادەکردنی ئەم لێکۆلینەوەیە، وە سوپاسی تایبەت بۆ بەرێز مامۆستا (هاوژین محمود عزیز) کە ئەرکی سەپەرشتی کردنی توێژینەوەکەمانی لە ئەستۆ گرت. هەروەها سوپاسی هاورێکانمان و مامۆستایانی یارمەتیدەر دەکەین لە هاوکاریکردن و زانیاری پێدانمان بۆ تەواو کردنی ئەم توێژینەوەیە.

پوختەی توێژینەوە:

ئامانجی ئەم توێژینەوەیە بریتییە لەدیاریکردنی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لای قوتابیانی زانکۆی سەلاحەددین، هەروەها زانینی جیاوازی لە نێوان کوڕ و کچ لەبەکارهێنانی ئەو شێوازانە. بۆ ئەم مەبەستەش توێژەران هەستان بە بەکارهێنانی پێوەری (العتل وأخرون،٢٠٢١)، دوای دەرهێنانی ڕاستگۆیی ڕواڵەتی بۆ پێوەرەکە توێژەران هەستان بە جێبەجێکردنی لەسەر نموونەیەک کە پێکهاتووە لە (٧٠) قوتابی لەهەردوو ڕەگەزی کوڕ و کچ، کەبە شێوەیەکی هەڕەمەکی سادە لەکۆلێجە جیاوازەکانی زانکۆی سەلاحەددین وەرگیراون. دوای شیکردنەوەی داتاکان بەبەکارهێنانی هەگبەی ئاماری (SPSS) ئەنجامەکان دەریان خستووە کەشێوازە جیاوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لای قوتابیانی زانکۆ لەڕووی ئامارییەوە بەشێوەیەکی گشتی واتادارن و وە شێوازی (دوورخستنەوە) کە ناوەندە ژمێرەکەی (2.026) یە باوتر و بەربڵاو ترە لە شێوازەکانی تر وە بە پلەی دوو شێوازی (گاڵتەپێکردن و هەڕەشەکردن) دێت کەناوەندە ژمێرەکەی (1.71)ە ، دواتر بەپلەی سێ و چوار هەردوو شێوازی (پێشێلکردنی تایبەتمەندی) و (ناوزڕاندن و دەستدرێژی سێکسی)دێن کە ناوەندە ژمێرەکانیان بریتیین لە (1.42) و (1.37). هەروەها ئەنجامەکان ئەوەشیان دەرخستووە کە جیاوازی هەیە لەنێوان کوڕ و کچ لەبەکارهێنانی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی بە شێوەیەکی گشتی ئەم جیاوازییەش لە بەرژەوەندی کوڕاندایە.

لیستی خشتەکان

ژمارەی لاپەڕە	ناوی خشتە	ژ
١٩	يوضح توزيع عينة البحث الاساسية حسب المرحلة.	١
٢٣	**نتائج الاختبار التائي لأيجاد دلالة الفروق بين متوسط درجات العينة** **والمتوسط الفرضي لمقياس الندم الموقفي**	٢
	نتائج الاختبار التائي لأيجاد دلالة الفروق بين متوسط درجات الذكورو الاناث	٣
		٤
		٥

ليستی ناوەڕۆک:

الصفحة	بابەتەکان
١	پێشکەشکردن
٢	سوپاس و پێزانين
٣	پوختەيو توێژينەوە
٤	ليستی خشتەککان
٥	ليستی ناوەڕۆک
٥-٦	
٧	الفصل الأول

مشكلة البحث	٨
اهمية البحث	٨
هدف البحث	٩
حدود البحث	٩
تحديد المصطلحات	٩
الفصل الثاني	١٠-١٢
الجزء الاول : الاطار النظري	١١
الجزء الثاني : دراسات سابقة	١٢
الفصل الثالث	١٣-١٦
اجراءات البحث	١٣
الاول: منهج البحث	١٣
الثاني : مجتمع البحث	١٣
ثالثا : عينة البحث	١٣
رابعا : اداة البحث	١٤
خامسا : وسائل الاحصائية	١٥-١٦
الفصل الرابع	١٧
عرض النتائج ومناقشتها:	١٨
الفصل الخامس **التوصيات ،والمقترحات**	١٩
المصادر	٢٠-٢١
الملاحق	٢٢-٢٦

بەشی یەکەم

دەروازەکانی توێژینەوە

پێشەکی

کێشەی توێژینەوە

:گرنگی توێژینەوە

ئامانجەکانی توێژینەوە

:سنووری توێژینەوە

دیاریکردنی چەمکەکان

پێشەکی:

هەراسانکردن دیاردەیەکە کە لە هەموو کۆمەڵگاکاندا بۆ ماوەیەکی زۆر لە تاکەکاندا بوونی هەیە و تێیدا بە شێوەی جیاواز و تا پلە و پلە پراکتیزە دەکرێت. هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی جۆرێکی مۆدێرنی هەراسانکردنە، کاتێک هەلومەرجی ڕاست و دروست لەبەردەستدا بێت، نایەکسان و ئاشکرا دەبێت و بەشێوەی ڕاست دەردەکەون. بۆیە دیاردەکە بۆتە پانتاییەکی فراوان و مەترسیدارتر لەتۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندبۆ ئەوپەڕی کراوەیی و نادیاری، لەو ژینگەیەی کە تاک تێیدا دەژی، ڕەفتارێک کەئەنجامە ناخۆشەکانی بۆ هەموو بەشداربووەکانی قێزەونە. (عمارة،2018، لا 1).

هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی دەستدرێژییە لەلایەن تاکێک یان گروپێک لە تاکەکان بە بەکارهێنانی شێوازی پەیوەندی ئەلکترۆنی بە شێوەیەک کە هەموو کات لە دژی قوربانییەکە دووبارە دەبێتەوە کە ناتوانێت بە ئاسانی بەرگری لەخۆی بکا بەم شێوەیە، دەکرێت بە ڕەفتار وەسف بکرێت کە بە مەبەستی زیان گەیاندن بە کەسێکی تر یان چەند کەسێک بۆ کۆنترۆڵکردنی قوربانییەکە. بەکارهێنانی زانیاری و تەکنەلۆجیای پەیوەندی کردن بۆ پشتگیری ڕەفتاری دوژمنانە، لەوانەیە سایبەرلبولینگ بگۆڕێ بۆ جۆرێک لە هەڵسوکەوت. ئەو توندڕەوەی کە لە دەروونناسی کەسایەتیدا پێی دەوترێت ڕەفتاری دژەکۆمەڵایەتی (سایکۆپاتیک) واتە شکاندنی یاساکان (الرقاص، 2021 ،لا ،446)باوترین و نۆرمەکانی ناو کۆمەڵگە و نا تابەیی لەگەڵ ئەوانی ترو بەریەکەوتن لەگەڵ یاهۆکاری زۆترین رەفتارەکانی گێچەڵ کردنە.(هەمان سەرچاوە) کاریگەری وێرانکاریەکانی ئەم دیاردەیە بەتایبەتی لەسەر هەندێک خوێندکارکە بوە هۆی خۆکوشتن یان بیرکردنەوە لێی، گێچەڵ کردن لەکۆمەڵگە دا بە شێوازی نەریتی وەک هەراسانکردن ڕوویداوە لەگەڵ زیادبوونی خێرای پەیوەندی ئەلکترۆنی و پەرەسەندنی گەورە لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا وەک فەیسبووک و تویتەر و ئینستاگرام...هتد بەکارهێنانی بەشێوازی خراپ، هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی کەبووە مەترسیی بۆسەر کۆمەڵگە چونکە ئەم دیاردەیە چیتر سنوردار نییە بۆ کۆمەڵگە.(هاشم،2019، لا، 38).

کێشەی توێژینەوە :

جیهان بووە بەپانتاییەکی گەورە ئاسانترو ئاڵۆزتر بەتایبەتی لەبوارەکانی پەیوەندی دەنگی ڤیدۆیی چیتر ئامرازەکانی پەیوەندیکردن سنووردار نییە لەسەر تاک، مەودا جوگرافییەکانی بەرتەسککردۆتەوەو سنوورداری کردووە جیهان لەمەودایەکی بچووکی تەسکدایە، تەکنەلۆجیای مۆدێرن هیچ شتێکی نەهێشتەوە کەڕەچاوی دەکرا، لە پێشتردا سەرەڕای ئەو سوودە مەزنانەی کە لەلایەن ئەم خێراییە تەکنەلۆجیایەوە دابین کراوە بە شێوازی جۆراوجۆر. پەیوەندی مۆدێرنی هەموو جۆرەکان جگە لەوەی کە خۆی لە تایبەتمەندی تاکەکاندا پچڕاند و کەس ناتوانێت خۆی لێ دەرباز بکات، یان بوونی فەزایەکی تایبەت بە دوور لە ئامرازەکانی پەیوەندی توێژینەوەیەک لەسەر بەکارهێنانی لە ڕادەبەدەر لە ئینتەرنێت پشتڕاستی کردەوە کە ژمارەی بەکارهێنەرانی ئینتەرنێت ساڵانە لە زیادبووندایە و کۆی دانیشتوانی گرتۆتەوە و ئەمەش بۆتە هۆیە زیادبوونی گرفت لەبەکارهێنانی لەلایەن بەکارهێنەرانیەوە، وەبەپێی توێژینەوەکانی سەنتەری توێژینەوەی زانستی زانکۆی سەلاحەدین_هەولێر لەماوەی پێنچ ساڵی ڕابردوودا هەراسان کردن و گێچەڵی

سێکسی لە ڕێگەی ئینتەرنێتەوە شەش ئەوەندە زیادی کردووە، ئەمەش بۆتە هۆی زیادبوونی کێشەی کۆمەڵایەتی و لادانی سەدان گەنج و تێکچونی بەهاکۆمەڵایەتییەکان لە ناو کۆمەڵگای کوردیدا.

گرنگی توێژینەوە : گرنگی ئەم توێژینەوەی لەم خاڵانەی خوارەوەدا دەخەینەڕوو:

1- توێژینەوەکە گرنگی خۆی لە نوێگەری ئەو بابەتەی کە ناونیشانەکەیەتی وەرگیراوە، کە بریتییە لە هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی و کاریگەرییە نەرێنییەکانی لەسەر خوێندکاران

بە گشتی و خوێندکارانی زانکۆ بە تایبەتی

2 - هەراسانکردن دەست لە بەشێکی هەستیار و گرینگی کۆمەڵگا دەدات و کاریگەری لەسەر چینی خوێندکاران دەکات کە بریتین لە پرۆسەی پێکهاتنی کۆمەڵایەتی وئاسایکردنەوەدا.

3- گرنگی ئەم توێژینەوەیە لەوەدایە کە لێکۆڵینەوەکە بابەتێکی هەستیارە کە ئەویش هەراسانکردنی ئەلکترۆنی لەلایەن قوتابیانی زانکۆ و وەهەروەها دیاریکردنەی ئەو جیاوازیەی کە لە نێوان ڕەگەزی نێر و مێدا هەیە .

ئامانجی توێژینەوە :

ئەم توێژینەوەیە هەوڵ دەدات بۆ بەدەست خستنی ئەم ئامانجانەی خوارەوە:

1_دیاریکردنی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لەلای قوتابیانی زانکۆی سەلاحەدین.

2_دیاریکردنی جیاوازی لە نێوان رەگەزی کوڕو کچ لە شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی.

سنووری توێژینەوە :

سنورەکانی بابەتی: هەراسان کردن و شێوازەکانی و جیاوازی لە نێوان ڕەگەزی نێر و مێ لە قوتابی زانکۆ

سنوری شوێنی : ئەم توێژینەوەیە لە زانکۆی سەڵاحەدین ئەنجام دراوە .

سنووری کاتی: توێژینەوەکە لە وەرزی یەکەم و دووەمی ساڵی خوێندندا (2022 - 2023) ئەنجامدراوە.

دیاریکردنی چەمکەکان :

یەکەم: هەراسانکردن:

پێناسەی (کلیتوس 2002):

هەراسانکردن: جۆرێکە لە ئازاردانی زارەکی، جەستەیی یان دەروونی کەبەئەنقەست و ئەنقەست و دووبارەکراوەیە بە مەبەستی زیان گەیاندن و زیان گەیاندن بە کەسانی تر. (زاهیر2018 ،لا،66)

پێناسەی (الرقاص، 2021):

هەراسانکردن ڕیتمی زیانە جەستەیی و دەروونیی یان سۆزداریی و گێچەڵکردن و شەرمەزاریە یان گاڵتەپێکردنە لەلایەن خوێندکارێکی هەراسانکەر بەسەر خوێندکارێکی تردا (هەراسان کراو)(الرقاص،2021، لا، 448).

دووەم: هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی:

پێناسەی (سالم ،2010):

کارێکی بەئەنقەست دەستدرێژییە لەلایەن تاکێک یان گروپێک لە تاکەکان بە بەکارهێنانی شێوازی پەیوەندی ئەلکترۆنی بە شێوەیەکی دووبارەیی هەموو کات دژی کەسێک قوربانییەکان کە ناتوانن بە ئاسانی بەرگری لەخۆیان بکەن.

(المنیفی،2009 ، لا،32)

پێناسەی (سمیث بیڵسی،2008):

بریتییە لەبەکارهێنانی تەکنەلۆجیای زانیاری و پەیوەندیەکان بۆ پشتگیریکردن ڕەفتاری ئەنقەست و دووبارە ودوژمنکارانە لەلایەن تاکێک یان گروپێکەوە کە ئامانجی زیانگەیاندن بەکەسانی ترە، وە هەراسانکردن و گێچەڵکردن لە دوورەوە بەکارهێنانی ئامرازی ئەلیکترۆنی پەیوەندی لەلایەن هەراسانکەرێک کە بەنیازە کەشێکی دەروونی دروست بکات لە قوربانیەکە بە هەڕەشە ودروستکردنی دڵەڕاوکێ (لرقاص ، 2021،لا،448)

سێیەم: پێناسەی قوتابی زانکۆ:

قوتابی زانکۆ ئەو کەسەیە کە قۆناغی ئامادەیی بەسەرکەوتوویی تەواو کردووە و چووەتە ئاستی زانکۆ بۆ تەواوکردنی خوێندن لە بەشێکی سەرەکیدا. (عبدالناصر، 2019، لا،452).

بەشی دووەم :

لایەنی تیۆری توێژینەوە و توێژینەوەکانی پێشووتر :

یەکەم: هەراسانکردن:

بەکارهێنانی هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی جۆرێکە لە هەڵسوکەوتی شەڕانگێزانە کە لەوانەیە یەک یان زیاتر شێوەی خراپ بەکارهێنانی بگرێتە بەر بە مەبەستی زیانگەیاندن بە کەسێکی تربەکارهێنانی واتا یان ئەو کردەوانەی کە تەکنەلۆژیای زانیاری و پەیوەندی بەکاردەهێنن بۆ پشتیوانیکردن لە ڕەفتاری ئەنقەست و دووبارە و دوژمنکارانە بە ئامانجی زیانگەیاندن بە تاک یان گروپێک مەبەست لێی زیان و شەڕانگێزییە، هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی جۆرێکە لە شەڕانگێزی . (الشمري ،2020،لا،224.) هەراسانکردن جۆرێکە لە توندوتیژی کە کەسێک یان یان گروپێک بەرامبەر بە کەسێکی تر دەکرێت ،، بە شێوەیەکی بە ئەنقەست و دووبارەیی بێزاری دەکات. کە تێیدا تاکی هەراسانکەر لە تای هەراسانکراو بەهێزترە، هەراسانکردن لەوانەیە چەندین شێوە بگرێتە بەر، وەک بڵاوکردنەوەی دەنگۆیەک، هەڕەشەکردن، لە ڕووی جەستەیی یان زارەکییەوە هێرشکردنە سەر کەسی هەراسانکراو ، گۆشەگیرکردنی کەسەکە بە مەبەستی زیانگەیاندن پێی وە دورخستنەوەی لە کۆمەڵگە .چەمکی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی ئاماژە بەو ڕەفتارە شەڕانگێزی و نەخوازراوە دەکات کە لەلایەن کەسێکەوە یان گروپێکەوە دەکرێت بەرامبەر کەسێکی تر بە بەکارهێنانی تۆڕە کومەڵایەتیەکان وتەکنەلۆجیای مۆدێرن وەک مۆبایل و کۆمپیوتەر وپەیامی ناردن.... هتد دژ بە لایەنێکی تر بەمەبەستی ئیهانەکردن و زیانگەیاندن بە باری دارایی و ئەخلاقی و کۆمەڵایەتی و دەروونیی. (شقیر،2018،لا،28)

تیۆرەکانی هەراسانکردن:

تیۆری شیکردنەوەی دەروونی:

چونکە هەراسانکردن جۆرێکە لە شەڕانگێزی، دەستدرێژی لە ڕوانگەی سیگمۆند فرویدەوە هێزێکی غەریزەیی فانییە لە مرۆڤدا کە لە غەریزەی مەرگەوە سەرهەڵدەدات.دەربڕینی حەزی سۆزداری لە نێو هەر تاکێکدا بۆ مردن، فرۆید وای دانا کە دوو غەریزەی سەرەکی لە مرۆڤدا هەیە: غەریزەی خۆشەویستی یان سێکس، غەریزەی شەڕانگێزی بۆ وزەی ناوەوەی شەڕانگێزی کە ئاگادار دەکاتەوە و سوورە لەسەری وە دەستدرێژییەکانی مرۆڤ بۆ سەر خۆی یان ئەوانی تر بە الدان زانیوە ، وە ناکرێت ئەم شەڕانگێزییە بوەستێنرێت یان کەمبکرێتەوە بەڵم (خۆشبەختانە، کاتێک تاک هەست بە هەڕەشەیەکی دەرەکی دەکات، غەریزەی شەڕانگێزی ئاگادار کراوەتەوە و وزەکەی تێکدەشکێت وتوڕە دەبێ (رقاس، 2021 ،لا،451) هاوسەنگی ناوخۆیی خۆی تێکدەدا و لە کاتی هەر جۆش و خرۆشێکی دەرەکیدا ئامادە دەبێت و تەنانەت سادەش دەبێت بە بێ بوونی جۆش و خرۆش هێرش بکاتە سەربەرامبەرەکەی تا ئەو کاتەی لە وزەی شەڕانگێزی خۆی دەربچێت و گرژی دەروونی خۆی چارەسەر بکات هەتا دەگەرێتەوە بۆ هاوسەنگی ناوەوەی (دێسۆکی، 2016،لا،481).

تیۆری ڕەفتاری:

شەڕانگێزی لە ڕوانگەی خاوەنەکانی ئەم تیۆرە پشت بە هەست و ئەزموونی ناوەکی نابەستێت بەڵکو بە هاندەر و وەڵامدانەوەی دەرەکی و ئاواش تاک چالاکییەکی ئەنجام دەدات کە دەتوانرێت چاودێری بکرێت

و شەڕانگێزانەی کە دەتوانرێت بدۆزرێتەوە و هەموار بکرێت بەپێی ژینگە (جابەر، 1986،لا،21)ئەگەر تاکەکە سەرپێچی بکات و ئەوەی ویستبێتی بەدەست بهێنێت، ئەوە دووبارە دەکاتەوە بۆ ئەوەی ئامانجەکەی بەدەست بهێنێت. چونکە هەر وەڵامێکی کاریگەری یان بەهێزکردنی تاک بەدوای خۆیدا دێت حەز دەکات دووبارەی بکاتەوە، لەکاتێکدا ئەو وەڵامانەی بەدوایدا ناهێنرێنەوە بەبەهێزکردن و بەهێزبوونەوە و تاکەکەحەزی لیَ دەکات(القماني، 2016,لا،23) کە وا دەکات هەست بە بەهێزی بکات، ئەو گێچەڵانەی کە ئەو دەیەوێت لە خۆی دا بەرەو پێش دەچێت ئەمەش پاڵی پێوە دەنێت بۆ دروستکردنی هەڵوێستی گێچەڵکەر (هانی،2015،لا،31)

تیۆری فێربوون لە ساتێکدا:

هەروەک خاوەنەکانی ئەم تیۆرییە پێیانوایە کە شێوازەکانی پەروەردەکردنی کڕدنی ڕۆڵی گرنگ دەبینێت لە فێربوونی میتۆدە ڕەفتارییەکان کە بتوانن ئامانجەکانیان بەدەست بهێنن، تاک فێری دەستدرێژیی دەبێت لە ڕێگەی هەڵسوکەوتە شەڕانگێزەکانی دایک و باوکی یان هاوڕێکانی ....هتد و پاشان لاساییان دەکاتەوەو و ئەگەری شەڕانگێزی زیاد دەبیَ .(هازل، 2006،لا،455).

تیۆری نائومێدی – شەڕانگێزی:

پەیدابوونی ئەم بیردۆزە لەسەر بنەمای ئەو گریمانەیە بوو کە پەیوەندی هەیە لە نێوان نائومێدی وەک (هاندان) و شەڕانگێزی وەک (وەلامدانەوە) و ئەم وەڵامە لەکاتی نائومێدیدا زیاد دەکات،ئەگەر تاک ڕێگربێت لە گەیشتن بە ئامانجێک هەست بە نائومێدی و دەستدرێژی دەکات (ئەبوئەلدیار،2012،لا،108) لایەنگرانی ئەم بیردۆزە باس لەوە دەکەن کە بێئومێدبوون لە پاڵنەرێکی شەڕانگێزانە بۆ زیانگەیاندن بە کەسانی تر ئەنجام دەدرێت ئەم پاڵنەرەش وردە وردە کەمدەبێتەوە ئەمەش پێی دەوترێت داپۆشین یان بەتاڵکردنەوەی، نائومێدی دەبێتە هۆی تووڕەیی و هەستێکی نادادپەروەری کە وا لە تاک دەکات ئامادەبێت بۆ شەڕانگێزی ، کە هەڵگری ئەو دەستدرێژییە (و هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی جۆرێکە لە دەستدرێژی) بەڕەفتار دادەنرێت.تاکەکە ڕادێت بۆ دووبارەکردنەوەی ئەو ڕەفتارە . (العتل،2012،لا،455).

هۆکارەکانی زیادبوونی هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی :

ناتوانین بڵێن هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی بەرەو کەمی دەچیَ هەم لە کۆمەڵگەکەمان هەم لە تەواویی جیهانیش ،ڕۆژ بەرۆژ ڕێژەکە بەرچاو بەرزدەبێتەوە هۆکاری ئەم بەرزبوونەی ئەم دیاریدەیە دەگەڕێنەوە بۆ چەند هۆکارێک کە بە چەند خاڵێک ئاماژەی پێدەکەین :٠

1- جیاوازی : کاتێک کەسێک لەشێوە یان ناوەڕۆکدا جیاواز بێت دوچاری هەراسانکردن دەبێتەوە بەهۆی سەرسوڕهێنەرییەوە، سەبارەت بەو هۆکارانەی کە وایکردوە ئەو کەسە لەگروپەکە ناچێت و لەزۆربەی حاڵەتەکاندا کەسەکە جیایە لەگرووپەکەی (الحمداني، 2012 لا،25)

2 – ناتەواویی دەروونی : هەندێ جار کەسی هەراسانکەر نەخۆشی دەروونی هەیە کە وای لێدەکات زانکۆ: ئامانجی ئەم توێژینەوەیە بریتییە لە دیاریکردنی سروشتی ئە پەیوەندییەی کە لانێوان هەراسانکردنی هەست بە ئاڵۆزیی بکات و وەک هەوڵێک بۆ سەلماندنی خۆی بەدوای لاوازی و جیاوازی کەسانی تردا دەگەڕێت و بەردەوام باسی دەکات و بە ئەلیکترۆنی (العنزی،2017،لا،9)

3 – ناکۆکی تاکەکەسی: جیاوازییە شەخسییەکان یەکێکە لە گرنگترین ئەو هۆکارانەی کە پاڵ بە هەراسانکەر دەنێت و ئەمەش دوای ناکۆکی و کێشەیەک دێت لە نێوان ئەو و کەسی هەراسانکراو دا هەیە و بۆی دەردەکەوێت کە کاریگەرترین ڕێگا بۆ تۆڵەسەندنەوە ئەوەیە کە زانیاری لەسەر کۆبکاتەوە دواتر بە شێوەیەکی نادروست بڵاوی بکاتەوە(سید،2020،لا،45)

توێژینەوەکانی پێشوو:

یەکەم: توێژینەوەی (کفینە و هیلات،٢٠٢٢) هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی (هەراسانکەر و هەرسانکراو) لەنێوان قوتابیانی زانکۆی ئوردن:

ئامانجی ئەم توێژینەویە دەرخستنی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی (هەراسانکەرو هەراسانکراو) لای قوتابیانی زانکۆی ئوردن بە پێی گۆڕاوەکانی (پسپۆری و تێکرای دەستکەوتی خوێندن و تەمەن و ڕەگەز) ، نموونەی توێژینەوە پێکهاتوە لە (٤٠٠) قوتابی کوڕ و کچ لە قۆناغی بەکالۆریۆس بۆ ساڵی خوێندنی (٢٠١٩-٢٠٢٠)، تیایدا (پێوەری الشناوی،٢٠١٤) بەکارهات. وەئەنجامەکان ئەوەیان دەرخستووە کەناوەندە ژمێرەکانی پێوەری هەراسانکەرو هەراسانکراو لە ئاستێکی نزمدا بووە، وە ژیاوازی مانادارى ئاماری هەبووە لە ئاستی هەراسانکردن لای هەراسانکراوو هەراسانکەر بەپێی گۆڕاوەکانی توێژینەوە، جیاوازیەکان لە ئاستی ڕەگەزدا لە بەرژوەوەندی کوڕاندا دەرکەوتوو.

دووەم: توێژینەوەی(الرقاص،٢٠٢١): هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی و پەیوەندی بە توندڕەوی لای قوتابیانی ئەلیکترۆنی و ڕەوتی توندڕەویدا هەیە لای قوتابیانی زانکۆ و هەروەها دیاریکردنی ڕێژەی بڵەوبوونەوەی شێوازەکانی هەراسانکردن، هەروەها زانینی جیاوازی لە هەردوو گۆڕاو بە پێی کۆلێژ و تەمەن، نموونەی توێژینەوە پێکهاتبوو لە (٣٠٠) قوتابی زانکۆ لە ڕەگەزی کوڕ کەتەمەنیان لە نێوان (١٨-٢٣) ساڵ بوو، ئەنجامی توێژینەوەکە دەریخستووە کە پەیوەندییەکی هاوتەریبی پۆزەتیڤ هەیە لە نێوان هەراسانکردن و ڕەوتی توندڕەویدا، وە هەروەها ئەوەشی دەرخستووە کە جیاوازی مانادارى ئاماری هەیە لە هەراسانکردن بە پێی کۆلێژەکان وە لە بەرژەواندی کۆلێژە مرۆڤایەتییەکان، هەروەها بەڵام دەرکەوتووە کە جیاوازی مانادارى ئاماری نییە لە نێوان تەمەنە جیاوازەکاندا. (الرقاص، ٢٠٢١،ص٤٤٥).

سێیەم: توێژینەوەی (لعتل وأخرون، ٢٠٢١) :هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی و پەیوەندی بە هەندێک گۆڕاو لای قوتابیانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی لە وڵاتی کوەیت: ئامانجی ئەم توێژینەوەیە زانینی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی بوو لای قوتابیانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی وە هەروەها کاریگاری

گۆڕاوەکانی تەمەن و قۆناغ و جۆری ئەو تۆڕە کۆمەڵایەتییەی کە زۆرتر بەکاریدێنن و هەروەها کاتژمێرکانی بەکارهێنانیان و جۆری ئەو یارییە ئەلیکترۆنیەی کە بەکاری دەهێنن. نموونەی توێژینەوەکە پێک هاتبوو لە (١٦٣) قوتابی لە ڕەگەزی کوڕ و کچ، ئەنجامەکان ئەوەیان دەرخست کە شێوازی وەدەرنان باوترین شێوازەکانی هەراسانکردنە، دواتر شێوازی گاڵتەپێکردن و هەڕەشە دێت بە پلە دوو، ئینجا پێشێلکردنی تایبەتمەندی بە پلەی سێ دێت وە ناوزڕاندن و دەستدرێژی سێکسی بە کۆتا پلەی دێت. (العتل واخرون، ٢٠٢١، ص ٢١٨)

چوارەم: توێژینەوەی: (مقرانی، ٢٠١٨) هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی و پەیوەندیەکەی بە دڵەڕاوکێی کۆمەڵایەتیەوە لای قوتابیانی: ئامانجی توێژینەوەکە بریتییە لە دۆزینەوەی کێشەی هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی و بڵاوبونەوەی لە نێوان قوتابیانی پۆلی دووەمی ناوەندی ئالوودەبوون بە وێبسایتەکان پەیوەندی ئەلکترۆنی لە شاری ئوورگال، هەروەها .تیشک خستنەسەر ئەو مەترسیانەی کە لەسەر قوتابیان هەیە لەئەنجامی بەکارهێنانی لەڕادەبەدەر لە ئامرازی تەکنەلۆجیا. هەروەها دۆزینەوەی پەیوەندی نێوان ئاژاوەی هەراسان کردن و دڵەڕاوکێی کۆمەڵایەتی لە نێوان قوتابیانی دووەمی ساڵی دووەمدا ئالوودەبووانی تۆڕەکۆمەڵایەتییەکان، ئەنجامی توێژینەوەکە دەریخستووە کە : ئالوودەبووانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان ئەنجامەکانی پەیوەست بەم گریمانەیە دەریخست کە بڵاوبونەوەی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لە نێوان قوتابیانی زانکۆ زیادی کردووە.

بەشی سێیەم

لایەنی کرداری توێژینەوە

میتۆدی توێژینەوەی

کۆمەلگەی توێژینەوە

نموونەی توێژینەوە

لایەنی کرداری توێژینەوە:

1.3 میتۆدی توێژینەوە:

بۆ بەرجەستەکردنی ئامانجەکان، ئەم توێژینەوەیە پشتدەبەستێت بەمیتۆدی چەندایەتی و وەسفی شیکاری، بەهۆی گونجاوی لەگەڵ سروشتی توێژینەوە. هەروەک چۆن ئەم میتۆدە بوار دەڕەخسێنێ بۆ توێژەر تابتوانێ پاڵپشت بەپێوەر داتاکانی لەشێوەی ژمارە کۆبکاتەوە ودواتر لەچەندان شێوازی جیاواز بیانخاتەڕوو.

کۆمەلگەی توێژینەوە:

گۆمەڵگەی ئەوم توێژینەوە پێکدێت لە قوتابیانی زانکۆی سەڵاحەدین بە گشت کۆلێژ و قۆناغ و بەشە جیا جیاکانەوە. کە ژمارەیان (25200) قوتابین.

نموونەی توێژینەوە: نموونەی توێژینەوە پێکدێت لە ی(70) بەشدار بوو کە بەشێواەیەکی هەرەمەکی سادە هەڵبژێردراون لە کۆلێژە ژیاوازەکانی زانکۆی سەلاحەدین 37 قوتابی لە رەگەزی مێ 33 قوتابی لە ڕەگەزی نێرهەر یەکە لەبەش و قۆناغە جیاوازەکان . کە بەڕێگای هەڕەمەکی هەڵبژێردراوە .خشتەی ژمارە (1) زانیاری زیاتر ڕووندەکاتەوە سەبارەت سروشتی نموونەی بەشداربووی ئەم توێژینەوەیە.

.

خشتەی ژمارە (١) دابەش بوونی نموونەی توێژینەوە

کۆلێژ	ژمارە	ڕەگەز		قۆناغ		
		نێر	مێ	دووەم	سێیەم	چوارەم
زانست	7	6	1	2	4	1
پەروەردە	10		10	3	5	2
ئاداب	9	4	5	3	4	2
ئەندازیاری	4	2	2	1	2	1
بەڕێوەبردن وئابووری	11	5	6	3	2	6
پەروەردەی بنەرەتی	5	2	3	2	1	2
هونەرە جوانەکان	8	3	5	2	2	4
یاسا	5	3	2	3	2	
زانستەئەدازیاریەکشتوکال	11	8	4	7	3	1
کۆی گشتی	70	33	37	26	25	19

ئامرازی توێژینەوە:

بەمەبەستی جێبەجێکردنی ئامانجەکانی توێژینەوە توێژەران هەستان بە بەکارهێنانی پێوەری (العتل، هاوەلاکانی) کەپێکهاتووە لەچوار شێواز لەشێوازەکانی هەراسانکردن کەبریتین لە شێوازی (ناوزراندن و دەستدرێژی سێکسی) کە بریتییە لە برگەی (1-11)، وە (دوورخستنەوە) بریتییە لەبڕگەی (12-17)،

(گالته پێکردن و هەرەشە) بریتییە لەبڕگەی (18-24)، وە (پێشێلکردنی تایبەتمەندیەکان) بریتییە لە 24-28)

ڕاستگۆی ڕواڵەتی پێوەر:

بۆ دڵنیا بوون لە راستگۆی پرسیارنامەی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی بەر لە بەکارهێنانی لەم توێژینەوە توێژەران هەڵسان بە دۆزینەوەی راستگۆیی رواڵەتی بۆ ئەم پرسیارنامەیە .بۆ ئەم مەبەستەش پشتبەسترا بە ژمارەیەک پسپۆری سایکۆلۆژیا بۆ هەڵسەنگاندنی راستگۆی رووکەشی پێوەرەکە.پاش هەژمارکردنی وەڵامی پسپۆران سەبارەت بە گونجاوی بڕگەکان دەرئەنجامی هاوبەشی پسپۆران بۆ پێوەری شێوازەکانی هەراسان کردنی ئەلیکترۆنی گەیشتە ١٠٠%. پاشکۆی ژمارە (١) بریتیە لە پێوەری توێژینەوە وە پاشکۆی ژمارە (٢) بریتییە لە ناوی پسپۆرانی بواری پەروەردە و دەروونزانی.

ڕاستگۆیی وەرگێران :

لە بنچینەدا بڕگەکانی راپرسیاکەمان بە زمانی عەرەبی بوو بۆیە بە پێویستمان زانی وەریگەڕێنە سەر زمانی کوردی.بۆ ئەم مەبەستەش پشتمان بەست بە چەند پسپۆرێکی تایبەت بەزمانی عەرەبی ،پسپۆران هەڵسان بە وەرگێرانی بڕگەکان لە زمانی عەرەبیەوە بۆ زمانی کوردی. پاشان لە هەنگاوی دووەمدا بە هاوکاری چەند شارەزاییەکی زمانی کوردی و شارەزایی بواری سایکۆلۆژیا هەڵسەنگاندن کرا بۆ دروستی وەرگێران گونجاویان لەگەل سروشتی کۆمەلگەی بە ئامانج گیراو. دەرئەنجامی بەراورد کردنی دەقە عەرەبییەکە لەگەڵ کوردییەکە دەرکەوت کە لێکچوونێکی باش هەیە لە نێوانیان .

جێگیری پێوەر:

بۆدۆزینەی جێگیری یەکگرتووی ناوەکی پرسیارنامەی شێوازەکانی هەراسناکردنی ئەلیکترۆنی، توێژەران هەڵسان بەگرتنەبەری ڕێگای ئەلفا کرۆنباخ بۆ پشکنینی یەکگرتووی ناوەکی بڕگەکانی هەرچوار شێوازی پرسیارنامەکە. دەرئەنجامی شیکاری "ئەلفا کرۆنباخ" Alfa Cronbach بۆ هەرچوار شێواز بەمشێوەیە بوو: شێوازی نازڕاندن و دەستدرێژی سێکسی (α =0.80)، دوورخستنەوە(α =0.73)، گاڵتەپەکردن و هەرەشەکردن(α =0.81) و پێشێلکردنی تایبەتمەندی(α =0.80)

ئامرازە ئامارییەکان:

بۆشیکارکردنی داتا کۆکراوەکان وجێبەجێکردنی ئامانجەکانی ئەم توێژینەوەیە، چەند ئامرازێکی ئاماری بەکارهێنرا ، کەدەکرێ بەم شێوەیە ئاماژەیان بۆبکرێت:

- One-Sample T Test بەکارهێنرا بۆپێوانەکردنی گۆڕاوەکانی توێژینەوە.

- Independent Samples Test بەکارهێنرا بۆپشکنینی جیاوازی نێوان ڕەگەزی نێر و مێ لە شێوازەکان.

بەشی چوارەم :

خستنەڕووی ئەنجامەکان :

ئامانجی یەکەم: دیاریکردنی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لەلای روانگەی قوتابیانی زانکۆی سەلاحەدین:

پاش ئەنجامدانی پرۆسەی ئامارییە پێویستەکان، دەرئەنجامی پشکنینی One-sample-Test ئەوەی بەدیارخست کە شێوازە جیاوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لای قوتابیانی زانکۆ لە ڕووی ئامارییەوە بە شێوەیەکی گشتی واتادارن چونکە بەهای (p.value) بچوکترە لە ئاستی بەڵگەداری (0.05)وەک لەخشتەی ژمارە (٢) دا دەردەکەوێت.

وە دوای ئەوەی کە one sample t.testبۆ هەر شێوازێک با جیا بەکارها ئەنجامەکان دەریانخست کە هەر نمرەی هەر یەک لەو شێوازانە لە ڕووی ئامارییەوە بەڵگەدارن. وەک لە خشتەی ژمارە (٣) ڕوونکراوەتەوە، وە بەبەراوردکردنی ناوەندە ژمێرەکانی سەرجەم شێوازەکان ئەوە دەردەکەوێت کە شێوازی (دوورخستنەوە) کە ناوەندە ژمێرەکەی (2.026) ەیە باوتر و بەربڵاو ترە بە پلەی دوو شێوازی (گاڵتەپێکردن و هەڕەشەکردن) دێت کە ناوەندە ژمێرەکەی (1.71)ە ، ئینجا بەپلەی سێ و چوار هەردوو شێوازی (پێشێلکردنی تایبەتمەندی) و (ناوزڕاندن و دەستدرێژی سێکسی)دێن کە ناوەندە ژمێرەکەیان بریتیین لە (1.42) و (1.37).

خشتەی ژمارە (٢) خشتەی ژمارە (٣) دەرئەنجامی شیکاری one sample t.test بۆ زانینی ئاستی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی بە شێویەکی گشتی

ئاستی بەڵگەداری	df	p.value	بەهای (ت) هەژمارکراو	لادانی پێوەری	ناوەندە ژمێر	شێوازەکانی هەراسانکردن بە گشتی
0.05	69	0.000	21.462	0.544	1.604	

خشتەی ژمارە (٣) دەرئەنجامی شیکاری one sample t.test بۆ زانینی ئاستی هەریەک لە شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی بە جیا

ئاستی بەڵگەداری	df	p.value	بەهای (ت) هەژمارکراو	لادانی پێوەری	ناوەندە ژمێر	شێوازەکان
0.05	69	0.000	30.412	0.448	1.370	ناوزڕاندن و دەستدرێژی سێکسی
0.05	69	0.000	10.199	0.798	2.026	دوورخستنەوە
0.05	69	0.000	14.782	0.730	1.710	گاڵتەپێکردن و هەڕەشەکردن
0.05	69	0.000	21.567	0.609	1.428	پێشێلکردنی تایبەتمەندی

ئەنجامی ئەوەی کەشێوازی (دوورخستنەوە) بە پلەی یەکەم دێت و بەکارهێنانی باوترە لای قوتابیانی زانکۆی سەلاحەددین هاوشێوەیە لەگەڵ ئەو ئەنجامەی کە توێژینەوەکەی (عەتەل و هاوەڵەکانی،٢٠٢١) پێی گەیشتون، وە ئەنجامی ئەوەی کەشێوازی (ناوزڕاندن و دەستدرێژی سێکسی) بەپلەی کۆتا دێت دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە بنەما و بەها کۆمەڵایەتیە بەرزەکانی ناو کۆمەڵگای کوردی لای گەنجەکانی زانکۆی سەلاحەددین پارێزراوە.

ئامانجی دووەم:_دیاریکردنی جیاوازی لە نێوان رەگەزی کوڕو کچ لە شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی

دەرئەنجامی Independent Samples Test بۆپشکنینی جیاوازی نێوان هەردوو ڕەگەز لە شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی ئەوەیان پێشاندا کە جیاوازییەکان لەنێوان هەردوو ڕەگەز لەڕووی ئامارییەوە بەڵگەدارن چونکە بەهای (p.value)بچوکترە لە ئاستی بەڵگەداری (0.05) و جیاوازیەکەش لەبەرژەوەندی کوڕاندایە کە ناوندە ژمێرەکەیان دەکاتە (48.55) ئەمەش گەورەترە لە ناوەندە ژمێری کچان کەدەکاتە (39.30). وەک لەخشتەی ژمارە (٤)دا ڕوونکراوەتەوە. ئەم دەرئەنجامەش هاوتەریب نیە لەگەڵ دەرئەنجامی چەند توێژینەوەیەک کەجەختدەکەنەوە لەنەبوونی جیاوازی لەنێوان ڕەگەزی کچ و کوڕ لە بەکارهێنانی شێوازەکانی هەراسانکردن، وەک ئەنجامی توێژنیەوەکەی (عەتەل و هاوەڵەکانی،٢٠٢١) کەئەوەیان دەرخستووە جیاوازی نییە لەشێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنی لەنێوان کوڕان و کچاندا. بەڵام ئەم ئەنجامە هاوتەریبە لەگەڵ توێژینەوەکەی (کفینە و هیلات،٢٠٢٢). کە دەریخستوە ژیاوازی هەیە لە نێوان کوڕان و کچاندا لە بەکارهێنانی شێوازەکانی هەراسانکردنە ئەلیکترۆنی.

بوونی ئەم دەرئەنجامەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە لەکۆمەڵگای کوردیدا کچان بە شێوەیەکی گشتی زۆرتر وریای ئەو بابەتە هەستیارانەن کەڕەنگە نزیک بوونەوە لێیان کاریگەری خراپ لەسەر کەسایەتیان دابنێ و ببێتە هۆی لەکەدارکردن و ناوزڕاندنیان.

خشتەی ژمارە (٤) tow sample t.test **بۆ بینینەوەی جیاوازی لە نێوان کوڕ و کچ لە ئاڵودەبوون بە تۆڕەکۆمەڵایەتییەکان**

کۆمەڵە	ژمارە	ناوەندە ژمێر	لادانی پێوەری	بەهای تای هەژمارکراو	p-value	df	ئاستی بەڵگەداری
ذکور	33	48.55	14.206	2.686	0.009	68	0.05
اناث	37	39.30	14.537				

بەشی پێنجەم: ڕاسپاردەو پێشنیازەکان:

یەکەم: ڕاسپاردەکان:

لەژێر ڕۆشنایی ئەو ئەنجامانەی توێژینەوەکە پێی گەیشتووە توێژەران ئەم ڕاسپاردانەی خوارەوە دەخەنە ڕوو:

١- ئەنجامدانی کۆڕ و سمیناری تایبەت بە هۆشیارکردنەوەی گەنج بە گشتی و وقوتابیانی زانکۆ بەتایبەتی سەبارەت بە کاریگەرییە خراپەکانی هەراسانکردن.
٢- هاندانی بەردەوامی قوتابیانی زانکۆ لەلایەن مامۆستایانەوە بۆ خۆدورخستنەوە لەسەر هەراسانکردنی هاوڕێ و هاوپۆلەکانیان لەڕێگای ئەنتەرنێتەوە.

دووەم: توێژینەوە پێشنیازکراوەکان:

توێژەران پێسنیازی ئەوە دەکەن کەچەند توێژینەوەیەکی تر لەداهاتوودا ئەنجام بدرێت لەسەر ئەم بابەتانەی خوارەوە:

١- ئەنجامدانی توێژینەوە لەسەر بابەتی هەراسانکردن لای چینە جیاوازەکانی تر وەک هەرزەکاران و قوتابیانی قۆناغی ناوەندی و ئامادەیی.

٢- ئەنجامدانی توێژینەوەی تایبەت بە جۆنیەتی کەم کردنەوەی هەراسانکردن لەناوەندەکانی خوێندندا.

لیستی سەرچاوەکان:

- الرقاس،خالد بن هايف خلف(٢٠٢١):لتنمروعلاقة بالانجاه نحو الطرف لدي عينه من الطلاب الجامحة،ورقه علمية مقدم استكما لا لعطلبات درجه الماجسترفي تخصصى علم النفس الجنائي.

- محمد، ثناء هاشم(٢٠١٩):واقع الظاهرة التنمر الإكتروني لدى طلاب المرحلة الثانويه في محافظة الفيوم وسبل مواجهتها (دراسة ميدانية)،مجله جامحة الفيوم للعلوم التربية و والنفسية.

- العتل،محمد أحمد والأخرون(٢٠٢١):التنمر الإكتروني لدي طلبة كلية التربية الإساسية بدوله الكويت وعلاقته ببحفى المخيرات،مجلة الدراسات والبحوث التربوية العجلد(١)الحدد(٢) .

- عمارة،مباركة مقرانى(٢٠١٨):التنمرالاكتروني وعلاقة بالقلق الإجتماعي ،مذكر مقدمة الإستعمال متطلبات شهادة ماستر آكاديمي.

- العمار،أمل يوسف عداللة(٢٠١٦):التنمر الاكتروني وعلاقته بإدمان الانترنت في ضوء بعض المتخيرات الديموغرافية،لدي طلاب و طالبات التحليم بدوله الكويت،مجله البحث الحلمي في التربية،الحدد(٢٤) .

- كفينة،أيه صبحي مصطفى(٢٠٢٢):التنمرالاكتروني(العتنعر_الضحية)لدي يطلبة الجامحة في الإردن،مجلة أريد الدولة للعلوم التربوية والنفسية، الحدد(٥) المجلد(٣) .

- العنيفى،أحمد محمد(٢٠١٥):نشوء ظاهرة التنمرالاكتروني،كتاب(التنمر وابتزاز النساء عبر الانترنت)الطبحة الثالث،الامارات العربية المتحدة.

- سجى،فاتنه أبوالحافية(٢٠٢١):ما هو التنمر الأكتروني كتاب(الحياة والمجتمع) الطبحة الأولى،بيروت_لبنان.

- المصطفى،عبدالعزيزعبدالكريم(٢٠٢٠):لوقايه من التنمرالاكتروني من وجهة النظرالمعلمين والمحلمات في بينه الدراسية رسائل ماجسترعن التنمرالأكتروني.

- فوزي،أبوالحلا حنان(٢٠١٧): فحالية الإرشاد الانتقائي في خفض مستوي التنمرالأكتروني لدي علية من المراهيقين:٠دراسة وصفية_إرشادية،مجلة كلية التربية،المجلة (٣٣)الحدد .

- زاهر،فريق(٢٠١٨):التنمرالمدرسى لدي تلاميذ المرحلة الابتدائيه،كلية الخدمه الاجتماعيه التوية.جاميعه سويف.

- علي ،العنيفي(٢٠٠٩): كتاب(التنمر والبتزاز النساء عبر الانترنت) . طبحة الأول-الكويت

- الحمداني،عبد المحسن(٢٠١٢):سلوك التنمر لدى ألطفال والمراهقين وعالقته بالعمر والجنس والترتيب الوالدي، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة بغداد، العراق.

-العنزي ، مناور عبيد صالح(٢٠١٧): التنمر الاكتروني عبر مواقع التواصل االجتماعي وعالقته بأنماط العنف المدرسي، دكتوراة جامعة نايف العربية للعلوم الأمنية، كلية العلوم االجتماعية، الرياض، المملكة العربية السعودية.

- هازل ،يونس (٢٠٠٦):سائل ماجستر عن(تعريف التنمرألاكتروني وغاصره) كليه تربية- جامعة بورسحيد -

پاشکۆکان:

پاشکۆی ژماره (١)

زانکۆی سەلاحەدین **ڕاپرسی ڕاستگۆیی ڕواڵەتی**

کۆلێژی پەروەردەی بنیات

بەشی زانستە گشتیەکان

مامۆستا .... ی بەڕێز

شوێنی کار....................................

سلاوێکی گەرم...

هەردوو توێژەر مەبەستیانە توێژینەوەیەک ئەنجام بدەن بەناونیشانی (شێوازەکانی گێچەڵکردنی ئەلیکترۆنی لای قوتابیانی زانکۆی سەلاحەدین) وەک بەشێک لەپێداویستیەکانی توێژینەوەی دەرچوون، وە لەپێناو بەدەست هێنانی ئامانجەکانی توێژینەوە پشت بەپێوەری(العتل وئەوانی تر،2021)دەبەستن. وە بەو پێیەی جەنابتان خاوەن شارەزایەکی زانستی زۆر ولایەنی مەعریفی بەرفراوانانن لەم بوارەدا هەیە هەردوو توێژەران ڕوویان لە جەنابتان کردوە لە دەربڕینی ڕا وبۆچوونی خۆتان لەبارەی گونجاوی بڕگەکانی پێوەرەکە لەڕووی: ڕادەی ڕوونی بڕگەکان وگونجاویی لە ڕووی زمانەوانیەوە.

گێچەڵی ئەلیکترۆنی بریتیە لە :هەموو ئەو ڕەفتارانەی لەڕێگای ئەنتەرنێت یا هۆیەکانی ڕاگەیاندنی ئەلکترۆنی یا ژمارەیی ئەنجام دەدرێت. کە تاک یا کۆمەڵە کەسێک ئەنجامی دەدات لەڕێگای پەیوەندی کردنی دووبارە کە پەیامی توندو تیژی تێدایە بەمەبەستی ئازاردانی کەسانی تر.

ئەڵتەرناتیڤەکانی وەڵامەکان پێکدێن لە: (بەردەوام ٥نمرە_ زۆربەی کات٤نمرە _ هەندێک جار٣نمرە_بەدەگمەن٢نمرە_هەرگیز١نمرە)

بەسەرپەرشتی   توێژەران

د. هاوژین محمود عزیز   سارا سالار صابر   ڕۆشنا بدرالدین عبدللە

ز	بڕگە	باشە	باش نیە	هەموار کردنەوە
1	ناردنی وێنەی بەد ڕەوشتی بۆ هاوڕێکانت.			
2	بڵاو کردنەوەی نهێنی هاوڕێکانت لە ئەنتەرنێت لە پێناو نیگەران کردنی.			
3	ناردنی نامە لە پێناو درووست بوونی نامە گۆڕینەوەی نەشیاو.			
4	بڵاو کردنەوەی پاگەندەو ودرۆ لە ئەنتەرنێت بەناوی هاوڕێکەتەوە.			
5	ناردنی نامەی بێ ئابڕوویانە لەڕێگای تۆڕەکۆمەڵایەتیەکانەوە.			
6	بڵاو کردنەوەی وێنەو پارچە ڤیدیولەسەر یەکێک لەهاوڕیەکانت لەتۆڕەکۆمەڵایەتیکان .			
7	بڵاوکردنەوەی وێنەی هاوڕیەکت لە تۆڕەکۆمەڵایەتیەکان پاش شێواندنی.			
8	دوو زمانی کردن لەسەر هاوڕێکت لای هاوڕێکانی لە ڕێگای ئەنتەرنێت یا کورتە نامە.			
9	دەرکەوتن بەناوی هاوڕێکتەوە لە تۆرە کۆمەڵایەتییکان بەشێوەیەکی ناشریین.			
10	ناو هینانی هاوڕیەکەت بە ناوێکی نەشیاو لە ڕووی کۆمەڵایەتیەوە وەبەکار هێنانی لە تۆڕەکۆمەڵایەتیەکان.			
11	خۆسەپاندن بەسەر هاوڕێکەت لەڕێگای بەرنامەکانی (واتس وماسنجەروفیس.....)			

12	دەرکردنی یە کێک لە هاوڕیەکانت لە گروپ چات.			
13	بلۆک کردنی هاوڕێیەکت لە تۆڕەکۆمەڵایەتیەکان .			
14	پشتگوێخستی کۆمێنتی یەک لەهاوڕێکانت بە ئەنقەست لەتۆڕەکۆمەڵایەتیەکان			
15	ڕەتکردنەوەی بەشداری پێکردنی هاوڕێیەکت لە گروپ چات بۆ ئەوەی شەرمەزاری کەیت.			
16	وەدەرنانی هاوڕێکەت لەیاریە کۆمەڵایەتیەکان لە تۆڕەکانی ئەنتەرنێت لە پێناو شەرمەزار کردنی.			
17	سەپاندنی بیروباوەڕ وڕایی خۆت بە سەرکەسانی ترا لە ڕێگای کورتەنامە.			
18	هەڕەشە کردن لە هاوڕێەکت لەڕێگای مۆبایلەوە.			
19	ناردنی کورتە نامەی ناشرین ونەشیاوبۆ هاوڕێیەکت.			
20	گاڵتە پێکردن بەجل وبەرگی یەکیک لەهاوڕیەکانت لەڕێگای تۆڕە کۆمەڵایەتیەکانەوە			
21	گاڵتە پێکردن بە هاوڕێیەکت لە چات گروپ.			
22	هەڕەشەکردن لەهاوڕێیەکت بەئازاردانی جەستەیی لەڕێگای نامەی ئەلیکترۆنیەوە .			
23	ئاراستەکردنی کۆمێنتی نەشیاو بۆبەکارهێنانی تری یاریەئەلکترۆنیەکان .			
24	نوسینی کۆمێنتی نەگونجاو و گاڵتە ئامێزلەسەر بڵاوکراوەی یەکێک لەهاوڕیکانت لە تۆڕەکۆمەڵایەتیەکان .			
25	بڵاوکردنەوە ودووبارە ناردنەوەی وێنەو زانیاریەکەی هاوڕیەکت لە تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان بی ئەوەی پرسی پێ بکەی.			
26	ناردنی ڤایرۆس لە ڕیگای نامە تا زیان بە مۆبیل و کۆمپیوتەری هاوڕیەکەت بگات.			
27	ناردنی بەرنامە لەڕێگای نامەی ئەلکترۆنی لە پێناو بە دەست هێنانی زانیاری کەسی هاوڕیکانت .			

			بەدەست هێنانی پاسوردی تایبەتی بەرید ئەلکترۆنی یەکێک لە هاوڕێکانت بێ ئاگاداری ئەو .	28

پاشکۆی ژمارە (٢)

ناوی ئەو پسپۆرانەی برگەگانی شێوازەکانی هەراسانکردنی ئەلیکترۆنیان خرا بەردەست

زانکۆ و کۆلێژ	پسپۆری	پلەی زانستی	ناو	رقم
زانکۆی سەلاحەددین\ پەروەردەی بنەڕەتی	پێوانەو هەڵسەنگاندن	أستاذ مساعد	د.سلوی احمد امین	١
زانکۆی سەلاحەددین\ پەروەردەی بنەڕەتی	ڕێگای وانەوتنەوەی زانستەکان	م.ی	م.بەیمان صابر حسن	٢
زانکۆی سەلاحەددین\ پەروەردەی بنەڕەتی	ڕێگای وانەوتنەوەی زانستەکان	مامۆستا	م.اشقي سليمان حسؤ	٤
زانکۆی سەلاحەددین\ پەروەردەی بنەڕەتی	ڕێگای وانەوتنەوەی زانستەکان	مامۆستا	م.سارة احمد	٥
زانکۆی سەلاحەددین\ پەروەردەی بنەڕەتی	ڕێگای وانەوتنەوەی زانستەکان	مامۆستا	م.روشنا صديق	٦
زانکۆی سەلاحەددین\ پەروەردەی بنەڕەتی	ڕێگای وانەوتنەوەی زانستەکان	م.ی	م.نهله نورالدين	٧